

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2. till "Beslut om bildande
av naturreservat för Pelleberget i
Bjurholms kommun".

SKÖTSELPLAN

Datum
2008-09-02

Beteckning
511-13056-2006

1(7)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET PELLEBERGET I BJURHOLMS KOMMUN

Foto: Per Nihlén/Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med Pellebergets naturreservat är att bevara de värdefulla naturmiljöerna med boreal, brandpräglad barnnaturskog i gynnsamt tillstånd. Syftet nås genom naturvårdsbränning och genom att naturliga processer tillåts fortgå ostört. Naturskogsstrukturer som skiktning, gamla grova träd och död ved ska förekomma i gynnsam omfattning. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Pelleberget
Nummer	2402187
Reg-DOS-id:	2014018
Natura 2000, områdeskod:	-
Kommun	Bjurholm
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Pelleberget ligger 35 km VSV om Bjurholm precis norr om samhället Stennäs, ekokarta 20I 8-9g mittkoordinat: 7095000, 1631800 (RT90, 2,5 gonV)
Naturgeografisk region	30 a, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Värdetrakt	Nr. 19. Käringberget - tall
Bränningstrakt	Bjurholm - tall
Gräns	Se beslutskarta.
Markägare/Ägarkategori	Staten genom Naturvårdsfonden
Fastighet	Stennäs, fastighetsbildning pågår
Förvaltare	Länsstyrelsen
Totalareal	102 hektar
Skyddad areal produktiv skog	99 hektar

2.2 Naturtyper

Naturtypsindelning¹

	Areal (ha)
Tallskog - lavtyp (2.1.1.1)	1,1
- lingonristyp (2.1.1.4)	82,9
Granskog - blåbärsristyp (2.1.2.1)	15,4
Våtmarker - fattigt tallkärr av klotstarrtyp (3.2.1.1)	1,4
- tallkärr av intermediär typ (3.3.1.1)	0,8
- gran-björkkärr av intermediär typ (3.3.1.2)	0,4

¹Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994*. (se bilaga 1)

Naturtypsindelning²

	Areal (ha)
Skog - Västlig taiga(9010)	99,4
Våtmark - Skogsklädd myr (91D0)	2,6

² Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, rådets direktiv 92/43 EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (se bilaga 2).

2.3 Beskrivning av reservatet

Pelleberget ligger 35 km VSV om Bjurholm precis norr om det lilla samhället Stennäs i Gideälvens dalgång. Reservatet utgörs av Pellebergets övre delar samt dess sydsluttning och höjden över havet faller från 420 till 280 m. Terrängen sluttar bitvis brant och rena lodklippor med små talusbranter förekommer. Spridda större och mindre block finns i stora delar av sluttningen. Berggrunden består huvudsakligen av yngre, fin- till medelkornig rödgrå s.k. härnögranit, som är jämnkornig till porfyrisk. I sydvästra delen finns ett område med för kustregionen karaktäristisk äldre metagråvacka, som till stor del är ådergnejsomvandlad. Reservatet ligger över högsta kustlinjen och jordarten utgörs av ett mestadels tunt moräntäcke och på flera ställen kommer berget fram i dagen. I de lägre partierna i söder finns mindre moränkullar och moränryggar utan speciell orientering. I de större svackorna förekommer organiska jordar, men dessa utgör endast en mycket liten del av det helt skogsdominerade berget.

Översiktskarta, Pellebergets naturreservat, Bjurholms kommun.

Skogen på Pelleberget är en talldominerad naturskog med ett påtagligt inslag av tallöverståndare på 200-300 år. Den dominerande tallgenerationen är 130-150 år och uppkommen efter en skogsbrand som daterats till 1849. Lövinslaget är sparsamt och utgörs av grova björkar samt enstaka aspar och sälgar. Strukturen i beståndet varierar, i de bättre delarna finns en tydlig skiktning och diameterspridning med minst två generationer tall. Där pågår också en viss självvallring med döda och döende tallar, främst i klenare dimensioner. Det finns även partier med mer utställd skog, som sannolikt berörs av genomhuggning för cirka 40 år sedan. Marken är torr till frisk och fältskiktet domineras av lingon och blåbär. Brandspår, i form av brandstubbar och brandljud, är vanligt förekommande i hela området och som mest har tre övervall-

ningar konstaterats i ett träd. Förekomsten av död ved är i stora delar av den talldominerade skogen sparsam, men det finns partier med stora torrträd och grova lågor.

Slutningen i sig är relativt småkuperad med mindre och större kullar samt dråg som letar sig ner för berget. Det finns också en väldigt tydligt markerad talldominerad höjd som stupar brant åt både norr och söder, centralt belägen i den södra hälften av reservatet. I svackor och fuktdråg tar granen över helt och det finns flera mycket fina grannmiljöer med gammal, naturskogsartad granskog. Här och var återfinns gamla tallöverståndare i granskogen. Skiktningen är god och det är allmänt till rikligt med död ved. I de miljöerna är det också gott om hänglavar.

Branten med sina lodklippor och talusbranter utgör de kargaste och mest otillgängliga delarna av området som just där inger en stark vildmarkskänsla. Skogen är hänglavsrik och mer barrblandad med gammal tall och gran. Påverkansgraden är av naturliga skäl lägre.

Följande noteringar av ovanliga och intressanta arter har gjorts i området (hotkategori enligt rödlistan från 2005 anges inom parentes): dvärgbägarlav (NT), violettgrå tagellav (NT), skrovellav (NT), lunglav (NT), stuplav, bårdlav, luddlav, skinnlav, gammelgranskål (NT), dofticka (VU), stjärntagging (NT), harticka (NT), ullticka, citronticka, torta, tretåig hackspett (VU), spillkråka, tjäder och järpe.

Över hela området finns äldre spår av skogsbruk i form av dimensionsavverkningsstubbar. Strax utanför reservatet finns en hel del intressanta kulturhistoriska spår, se bilaga 4. Vid den södra gränsen av reservatet finns några äldre lämningar av husgrunder med omgivande öppen mark. De lämningarna bedöms härröra åtminstone från början av 1900-talet, möjligen tidigare. Därutöver finns i närområdet andra lämningar bl a en tjärdal samt rester av två skvaltkvarnar och en spånhyvel längs Kvarnbäcken. Därtill kommer ett fångstgropsystem samt flera spridda fångstgropar. Reservatet har sannolikt nyttjats som omland och jaktmark under lång tid.

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 2 skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området samt de åtgärder som ska genomföras inom respektive skötselområde (bilaga 3). För varje skötselområde redovisas ett antal mätbara bevarandemål. Bevarandetillståndet anses gynnsamt när dessa mål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, brandpräglad skog och myr - areal 62 ha

Skötselområdet består av skog som är 130-300 år och växlar från helt talldominerade bestånd med brandskadade tallöverståndare till mer grandominerade partier, som dock har en tydlig brandprägel även de. Marken är torr till frisk och i fältskiktet syns en blandning av lingon och blåbär. Det ingår även två mindre glest tallbevuxna myrar i området. Skötseln ska vara naturvårdsbränning för hela arealen om det är tekniskt möjligt.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen brandpräglad naturskog uppgår till 61 ha

- arealen naturlig, trädklädd våtmark uppgår till minst 1 ha
- naturvårdsbränning berör hela området minst vart 100:e år
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd
- brandskadade träd förekommer med minst 10 stammar/ha i genomsnitt för naturvårdsbränd areal
- efter brand sker förnygring med i genomsnitt minst 1000 utvecklingsbara talar och/eller lövträd/ha

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning skall utföras inom skötselområdet. Det finns goda möjligheter till begränsningslinjer men bevakning med helikopter är troligen nödvändigt med hänsyn till att det inte finns tillgängligt vatten i området. Ett förslag på uppdelning av bränningen i skötselområde 1a och 1b visas i bilaga 3. Uppdelningen föreslås för att det sprider åtgärderna i tid vilket sträcker ut nyttan av åtgärderna för brandgynnade arter. Det är också lättare att hantera och övervaka ett mer begränsat område. En exakt avgränsning för enskilda naturvårdsbränningar tas fram i samband med den detaljplan som görs strax innan bränningen (brandplanen). De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall, vilket är 50-100 år. Bestånden är som regel oskötta i sen tid och kan eventuellt behöva vissa ingrepp, i form av utglesande huggningar, som gör att de torkar upp tillräckligt för att möjliggöra en bränning. Ovan beskrivna åtgärder kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där föreslagna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen. Norra delen, skötselområde 1a, är dock prioriterat för bränning inom den närmaste 10-årsperioden.

3.2 Skötselområde 2, brandpräglad skog och myr – areal 40 ha

Skötselområdets skogar är talldominerade och tydligt brandpräglade. De hyser en relativt stor andel gamla träd, varav många har brandljud. Det finns mer död ved i denna del av reservatet. Dessutom finns partier med vissa värden knutna till gran-skog. Det ingår även några mindre trädklädda våtmarker som inkluderas i skötselområdet. Det är också den mest dramatiska delen med branta stup och stark vildmarkskänsla, vilket utgör påtagliga friluftsvärden. Det är också tekniskt sett en mer svårbränd del av reservatet. Av de skälen ska skötselområdet tillsvidare inte prioriteras för bränning. Men om ny kunskap framkommer som visar på starka behov av åtgärder som bränning eller brandefterliknande åtgärder ska skötselplanen inte utgöra något hinder för att vidta erforderliga behandlingar. Det innebär att området tills vidare ska formas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Det innefattar även att en spontan brand kan tillåtas om den skulle uppstå. Vid en revision av skötselplanen bör man på ett tydligt sätt ta förnyad ställning till om skötselområdet ska naturvårdsbrännas eller om man ska utföra brandefterliknande åtgärder.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturskog uppgår till 39 ha.
- arealen naturlig, trädklädd våtmark uppgår till minst 1 ha
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

4. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Besöksfrekvensen till Pelleberget bedöms bli liten. Reservatet är relativt otillgängligt, terrängen är brant och avstånd till närmaste skogsbilväg är 200-300 meter. Visserligen passerar väg 352 mindre än 100 meter från reservatet men det finns inga lämpliga ställen att stanna på just där.

4.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Då den förväntade tillströmningen till reservatet bedöms bli liten finns inget behov av att anlägga parkeringsplatser. Det finns en stor P-plats längs väg 352, ungefär 500 m väster om reservatet. Det är en lämplig plats för en informationsskylt, se bilaga 4. Dessutom finns idag möjlighet att parkera längs befintliga skogsbilvägar cirka 200-300 meter söder respektive öster om reservatet.

Mål

- Det ska finnas två väl underhållna informationsskyltar med lägesbeskrivning av skyltens plats i förhållande till reservatet, en beskrivning av naturmiljöerna, föreskrifter för allmänheten samt en karta över reservatet.

Skötselåtgärder

- Montering av informationsskyltar.

5. Övriga anläggningar

Inga övriga anläggningar finns inom reservatet.

6. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande jaktlagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Naturvårdsbränning	Skötselområde 1a	1
	Skötselområde 1b	2
Montering av informationsskyltar	Se bilaga 4	1

9. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske vart annat år. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2.

Kartbilagor:

1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur (Natura2000)
3. Skötselområden
4. Anläggningar för friluftsliv, karta över infoskyltarnas läge samt kulturhistoriska lämningar i området.